

## THE SEMANTICS OF FIGURES IN ION BARBU'S POEMS

Mădălina NICOLOF DEACONU  
University of Pitești

**Abstract:** *The present paper aims at analysing the figures of speech in Barbu's poems from the semantic point of view. We resorted to the method of stylistic analysis created by the  $\mu$  Group. We draw a comparison with Heinrich Plett's method of stylistic analysis. The semantic figures analysed are the synecdoche, the metaphor, the comparison and the oxymoron.*

**Keywords:** *figures of speech, stylistic analysis, semantic figures*

În prezenta lucrare ne propunem să facem o analiză semantică a figurilor de stil. În acest scop, vom recurge la metoda de analiză stilistică propusă de Grupul  $\mu$ <sup>1</sup>. Lista figurilor considerate a fi semantice de către Grupul  $\mu$  va fi însă completată cu cele propuse de Heinrich Plett<sup>2</sup>. Înainte de a analiza efectiv exemple concrete din poeziile barbiene vom trece în revistă, pe scurt, principalele concepte susținute de Grupul de la Liege. Vom face apoi o paralelă cu modelul de analiză al lui Plett. Grupul  $\mu$  consideră a fi metasememe **sinecdoca, metafora, comparația, atelajul, antimetabola, antanaclaza, metonimia și oximoronul**.

Spre deosebire de modelul de analiză propus de grupul de la Lüttich, care consideră a fi metasememe doar substituțiile semantice ce țin de cuvânt (în vreme ce substituțiile semantice ce depășesc cadrul cuvântului se înscriu în categoria figurilor logice numite metalogisme), modelul de analiză propus de Heinrich Plett consideră a fi metasememe **pleonasmul, tautologia, tăcerea, aposiopeza, oximoronul, inversiunea semantică, metafora, metonimia, sinonimia, comparația poetică, parabola și antiteza**, grupate în funcție de deviația lingvistică (deviația de abatere de la regulă și deviația de întărire a regulii) după cum urmează:

I. *Figuri ale deviației semantice* (Deviația de abatere de la regulă)

A. Adiția (insertia, adjectia) de seme:  $a+b+c \rightarrow a+b+c+d$

Aici se înscriu **pleonasmul și tautologia**.

B. Subtracția (reducerea, suprimare, detracție) de seme:  $a+b+c \rightarrow a+b$

Suprimarea parțială se regăsește în **elipsă și zeugmă** în vreme ce suprimarea totală se regăsește în **aposiopeză și în tăcere**. Alte tipuri de suprimare semantică sunt **oximoronul și paradoxul**.

C. Permutația (transpoziția, transmutația) de seme:  $a+b+c \rightarrow a+c+b$

Se încadrează aici inversiunea semantică numită **hysteron proteron**.

D. Substituția (imutația) de seme:  $a+b+c \rightarrow a+z+c$

Aici se încadrează tropii. La rândul lor, aceștia se împart în: tropi de similaritate (**metafora**); tropi de contiguitate (**metonimia**).

II. *Figuri ale echivalenței semantice* (Deviația de întărire a regulii)

Echivalența de seme:  $a+b+c \rightarrow a+b+c+a$ .

Se înscriu aici **antiteza, comparația poetică, parabola și, parțial, sinonimia**.

<sup>1</sup> Grupul  $\mu$ , *Retică generală*’, Editura Univers, București, 1974.

<sup>2</sup> Heinrich F. Plett, *Știința textului și analiza de text*’. Editura Univers, București, 1983.

Trebuie făcută precizarea că, în cazul modelului propus de Plett, tropii de contiguitate sunt reduși la metonimie, sinecdoca și antonomaza fiind considerate tipuri de metonimie.

### **SINECDOCA**

Conform Grupului  $\mu$ , există două tipuri de sinecdoce: **conceptuale** și **referențiale**. Sinecdocele conceptuale se bazează pe seme iar cele referențiale pe părți. Fiecare tip de sinecdocă poate fi la rândul său împărțită în **sinecdocă generalizantă** și **sinecdocă particularizantă**.

**Sinecdoca generalizantă (Sg)** merge de la particular la general, de la parte la întreg, de la mai puțin la mai mult, de la specie la gen.<sup>1</sup> Există Sg de tip  $\Pi$  și Sg de tip  $\Sigma$ . (Descompunerea de tip  $\Pi$ , numită și distributivă, constă în distribuirea semelor întregului între părți, în mod inegal. Ea dă naștere unei serii exocentrice. Descompunerea de tip  $\Sigma$  este numită și atributivă pentru că ea dă naștere unei serii endocentrice.<sup>2</sup>) Astfel, Sg  $\Sigma$  constă în suprimarea de seme iar Sg  $\Pi$  constă în adăugarea de părți din reprezentarea obiectelor.

**Sinecdoca particularizantă (Sp)** este și ea de tip  $\Pi$  și de tip  $\Sigma$ . Astfel, Sp  $\Pi$  constă în suprimarea de părți din reprezentarea obiectelor iar Sp  $\Sigma$  constă în adăugarea de seme.

Vom încerca în cele ce urmează să urmărim mecanismul sinecdotic folosind exemple de sinecdoce corespunzătoare fiecărei etape în parte.

#### **ETAPA I<sup>3</sup>**

► „De la plăpânda iarbă la fruntea gânditoare” (*Elan*)

Este vorba în acest exemplu despre o sinecdocă particularizantă referențială Sp  $\Pi$ -sunt suprimate părți din reprezentarea obiectelor. Astfel, obiectul „om” este alcătuit din mai multe părți: om → frunte + mână + ochi + ...

Suprimându-se toate celelalte seme, rămâne partea „frunte” reprezentativă pentru obiectul „om” (Sinecdocă realizată prin parte pentru întreg).

► „Din călătoria undă, din apele ce mor/ Îmi însușesc vestmântul acelor care mor” (*Elan*)

Este vorba în aceste exemple despre o sinecdocă particularizantă referențială Sp  $\Pi$ -sunt suprimate părți din reprezentarea obiectelor. Astfel, obiectul „râu” este alcătuit din mai multe părți: râu → undă + val + torent

Suprimându-se toate celelalte seme, rămâne partea „undă” reprezentativă pentru obiectul „râu” (Sinecdocă realizată prin parte pentru întreg).

#### **ETAPA II<sup>4</sup>**

► „Ce ruginiri de ape trezite și ce brâncă,/ Lăsară fierul rânced și lemnul buretos?” (*Nastratin Hoge la Isarlâk*)

<sup>1</sup> Grupul  $\mu$ , *Retorică generală*, Editura Univers, București, 1974, p. 149.

<sup>2</sup> Idem, pp. 145-152.

<sup>3</sup> Creațiile avute în vedere în analiza noastră sunt: „Elan” (1918); „Lava” (1919); „Munții” (1919); „Copacul” (1919); „Banchizele” (1919); „Pentru Marile Eleusinii” (1919); „Panteism” (1919); „Arca” (1919); „Dionisiacă” (1919); „Peisagiu retrospectiv” (1920); „Fulgii” (1920)<sup>3</sup>.

<sup>4</sup> Am avut în vedere în analiza de față următoarele poezii: „După melci” (1921); „Selim” (1921); „Isarlâk” (1921); „Nastratin Hoge la Isarlâk” (1921); „Domnișoara Hus” (1921); In memoriam” (1924); „Riga Crypto și lapona Enigel” (1924)<sup>4</sup>.

Este vorba în acest exemplu despre două sinecdoce particularizante referențiale Sp[]-sunt suprimate părți din reprezentarea obiectelor. Astfel, obiectul „caic” este alcătuit din mai multe părți: caic → fier + lemn + catarg + ...

În primul caz, suprimându-se toate celelalte seme, rămâne partea „fier” reprezentativă pentru obiectul „caic” (Sinecdocă realizată prin parte pentru întreg).

În al doilea caz, suprimându-se toate celelalte seme, rămâne partea „lemn” reprezentativă pentru obiectul „caic” (Sinecdocă realizată prin parte pentru întreg).

► „Dă prin osul cui aude” (*Cântec de rușine*)

Este vorba în acest exemplu despre o sinecdocă particularizantă referențială Sp[]-sunt suprimate părți din reprezentarea obiectelor. Astfel, obiectul „om” este alcătuit din mai multe părți: om → os + ochi + frunte + mână + ...

Suprimându-se toate celelalte seme, rămâne partea „os” reprezentativă pentru obiectul „om” (Sinecdocă realizată prin parte pentru întreg).

► „Că sufletul nu e fântână/ Decât la om, fiară bătrână” (*Riga Crypto și lapona Enigel*)

În acest vers apare o sinecdocă particularizantă de tip [] (gen pentru specie) : oameni → om

► „În loc de aur, pieptul acestui trist Argos” (*Nastratin Hogeia la Isarlâk*)

În acest vers apare o **antonomază**. Numele personajului Nastratin Hogeia este înlocuit cu numele propriu Argos care face trimitere la acei eroi greci care, înaintea războiului troian, au plecat în căutarea lânii de aur. Este deci o antonomază de tip Σ care constă în adăugarea de seme. Se adaugă la semele personajului Nastratin (uman + înțelepciune populară + spirit balcanic + ...) semul erou mitologic plecat în căutarea lânii de aur. Se conturează aici ideea degradării, a descompunerii pentru că în locul lânii de aur Nastratin duce o „lână verde, de alge năclăite”.

**ETAPA III** (volumul *Joc secund*)

► „...Poetul ridică însumarea/ De harfe resfirate ce-în sbor invers le pierzi” (*Din ceas, dedus...*)

În acest vers apare o sinecdocă particularizantă de tip [] (gen pentru specie) : poeți → poet

► „Inimi mari dormeau pe țară” (*Orbite*)

Este vorba în acest exemplu despre o sinecdocă particularizantă referențială Sp[]-sunt suprimate părți din reprezentarea obiectului. Astfel, obiectul „om” este alcătuit din mai multe părți: om → inimă + față + frunte + ochi + ...

Suprimându-se toate celelalte seme, rămâne partea „inimă” reprezentativă pentru obiectul „om” (Sinecdocă realizată prin parte pentru întreg).

### **METAFORA**

**Metafora** este definită ca „modificare a conținutului semantic al unui termen”.<sup>1</sup> Ea este „o sintagmă în care apar în mod contradictoriu identitatea a doi semnificații și non-identitatea a doi semnificații corespunzătoare”.<sup>2</sup>

În ceea ce privește metafora, se fac două clasificări:

I. - *metafora conceptuală* (pur semantică; bazată pe suprimare-adjonție de **seme**)

- *metafora referențială* (pur fizică; bazată pe suprimare-adjonție de **părți**).

II. De asemenea, se face referire (deși nu explicit) la o posibilă clasificare a metaforelor în funcție de „întinderea unităților considerate”, de „gradul de prezentare”<sup>3</sup>:

<sup>1</sup>Grupul μ, *Retorică generală*”, Editura Univers, București, 1974, pag. 155.

<sup>2</sup> Ibidem.

<sup>3</sup> Grupul μ, *Retorică generală*”, Editura Univers, București, 1974, pag. 163.

- metafora în absenția (întindere maximă între gradul 0 și termenul figurat);
- *metafora intermediară* (n.n.) (întindere medie, gradul 0 este în imediată vecinătate a termenului figurat);
- *metafora în praesentia* (întinderea între gradul 0 și termenul figurat este nulă; ele sunt, de fapt, comparații în care lipsește doar copula „ca”).

În „Retică generală”, se vorbește despre „două momente ale retoricii”. Primul este atunci când un autor creează o abateră iar al doilea este atunci când cititorul reduce abaterile (doar dacă procentul abaterii n-a depășit procentul redundanței).

Într-o lucrare mai recentă<sup>1</sup>, J.M. Klinkenberg (unul din membrii Grupului  $\mu$ ) revine asupra problemei producerii figurii, vorbind despre un proces în patru etape. În etapa I se observă izotopia în enunț. A II-a etapă vizează observarea rupturii de izotopie, numită alotopie. Etapa a III-a este împărțită în 3 a) și 3 b). 3 a) este reperarea gradului perceput al figurii și 3 b) este producerea propriu-zisă a gradului conceput. Ultima etapă este și ea împărțită în 4 a) și 4 b). 4 a) constă în examinarea compatibilităților logice dintre gradul perceput și cel conceput în vreme ce 4 b) se referă la proiectarea pe gradul conceput a tuturor reprezentărilor pe care le avem în gradul perceput. J.M. Klinkenberg definește gradul perceput ca fiind structura superficială a enunțului în vreme ce gradul conceput este totalitatea interpretărilor enunțului. Gradul conceput se suprapune peste gradul perceput, dând naștere efectului retoric. Astfel, figura retorică este definită ca fiind un dispozitiv care constă în „producerea sensurilor implicite astfel încât enunțul în care se află devine polifonic.”<sup>2</sup>

Vom încerca în cele ce urmează să urmărim mecanismul metaforic:

► „Zdrobiți centura ființei”[trupul] (*Dionisiacă*)

Este o metaforă care evocă un obiect concret-trupul- prin altul tot concret-centura-.

Mecanismul metaforic (suprimare-adjoncție de seme) poate fi reprezentat după cum urmează:

1. cititorul observă o încălcare a logicii discursului
2. cititorul recurge la reducere; caută cel de-al treilea termen (I), puntea de legătură între cei doi: D→(I)→A.

trupul→(I)→centura

Semul comun în cele două lexeme diferite este „limitare”.

Avem deci o metaforă conceptuală de tip (Sg+Sp) $\Sigma$ .

(I) este o sinecdocă generalizantă a lui D (pentru că se suprimă unele seme ale „trupului” și suprimând seme se obține o generalizare) iar A este o sinecdocă a lui I (pentru că se adaugă la semul „limitare” și altele pentru a forma clasa semelor termenului „centură” iar adăugându-se seme se obține o particularizare)

„trup”: „limitare”+„formă”+...

Sg se obține păstrând semul esențial „limitare”.

Sp se obține adăugând la „limitare” alte seme care vor forma clasa semelor termenului „centură”:

„limitare”+„de fabricație umană”+...

Se satisface condiția ca D și A să fie de același nivel, în acest caz nivelul particular.

<sup>1</sup> Jean-Marie Klinkenberg, *Inițiere în semiotica generală*, Institutul European, 2004.

<sup>2</sup> Idem, pp. 303-307.

Aceasta este o metaforă în absența, care, după părerea anticilor, este adevărata metaforă dar care, după retoricienii de la Liege, este considerată mai puțin expresivă decât metafora în prezența. Contextul, redundanța semantică joacă un rol esențial. Dacă nu ar fi fost prezent cuvântul „ființei” nu ar fi fost posibilă reducerea la semnificația „trupul”.

De fapt, este vorba aici de orgia rituală patronată de Dionysos care proclamă suprimarea limitelor de orice fel pentru reintegrarea în marele tot, pentru contopirea ființelor cu materia. Apare deci la Barbu nostalgia după starea pre-formală.<sup>1</sup>

► „Oglindă călătoare, cer mobil” [râul](Râul)

În acest vers apar două metafore.

Prima metaforă („oglină călătoare”) este o metaforă care evocă un obiect concret-râul- prin altul tot concret-oglină -.

Mecanismul metaforic poate fi reprezentat după cum urmează:

1. cititorul observă o încălcare a logicii discursului
2. cititorul recurge la reducere; caută cel de-al treilea termen (I), puntea de legătură între cei doi:  $D \rightarrow (I) \rightarrow A$ .

râul  $\rightarrow$  (I)  $\rightarrow$  oglindă

Semul comun în cele două lexeme diferite este „capacitatea de a reflecta”.

Avem deci cazul metaforei conceptuale (Sg+Sp) $\Sigma$ .

(I) este o sinecdocă generalizantă a lui D iar A este o sinecdocă particularizantă a lui I.

Termenul „râu” se descompune în semele: capacitatea de refracție + natură + dinamic. Sg, în mod  $\Sigma$ , se obține prin suprimarea semelor „natură”, „dinamic”. La rândul ei, Sp „oglină” se obține adăugând la semul conservat „capacitate de refracție” semele „de fabricație umană”, .....

Se respectă regula conform căreia D și A să fie de același nivel, în acest caz nivelul particular.

Aceasta este o metaforă în absența. Ca și în exemplul mai sus menționat, contextul (adjectivul „călătoare”) este cel care ne ajută în identificarea termenului D. De fapt, fără „călătoare” s-ar fi putut alege oricare alt cuvânt care indică o întindere de apă.

Cea de-a doua metaforă („cer mobil”) este o metaforă care evocă un obiect concret-râul- prin altul tot concret-„cer”-.

Mecanismul metaforic poate fi reprezentat după cum urmează:

1. cititorul observă o încălcare a logicii discursului
2. cititorul recurge la reducere; caută cel de-al treilea termen (I), puntea de legătură între cei doi:  $D \rightarrow (I) \rightarrow A$ .

râul  $\rightarrow$  (I)  $\rightarrow$  cer

Semul comun în cele două lexeme diferite este „albăstrimea”.

Avem deci cazul metaforei conceptuale (Sg+Sp) $\Sigma$ .

(I) este o sinecdocă generalizantă a lui D iar A este o sinecdocă particularizantă a lui (I).

„râu”: albăstrime + dinamic + ...

Sg se obține suprimând semele „dinamic”, „

La Sp „cer” se ajunge prin adăugarea de seme:

<sup>1</sup> Mincu, Marin, *Opera literară a lui Ion Barbu*, Cartea Românească, 1990, pp.222-223.

albăstrime + undă + val + ... = râu

Regula ca D și A să fie de același nivel, în acest caz nivelul particular, este respectată.

Aceasta este o metaforă în absența. Ca și în exemplul mai sus menționat, contextul („mobil”) este cel care ne ajută în identificarea termenului D.

► - „Și turme-întegi de gânduri pe puntea ei se-îmbarcă” (*Arca*)

În acest vers apare o metaforă în prezența. Gradul 0 al acestei figuri se poate reconstitui ca fiind „mulțime de gânduri”. Ineditul se obține înlocuind substantivului „mulțime” cu substantivul „gânduri”. De la primul se conservă toate semele cu excepția semului „uman” (suprimare de seme) apoi se adaugă altele (adjoncție de seme)- „animal”:-

„mulțime” = „colectiv” + „animat” + „uman”

„colectiv” + „animat” + „animal” = turmă

► „Și-ți porți acum cristalul tău steril [unde] / Spre-a mărilor îndepărtată brumă [spuma mării]” (*Râul*)

În versul menționat apar două metafore.

Prima metaforă, „cristalul”, este o metaforă care evocă un obiect concret-unde - prin altul tot concret-„cristal”-.

Mecanismul metaforic poate fi reprezentat după cum urmează:

1. cititorul observă o încălcare a logicii discursului
2. cititorul recurge la reducere; caută cel de-al treilea termen (I), puntea de legătură între cei doi: D→(I)→A.  
unde→ (I) → cristal

Semele comune în cele două lexeme diferite sunt „natură” + „transparent” + „refracție”

Avem deci cazul metaforei conceptuale (Sg+Sp)Σ..

(I) este o sinecdocă generalizantă a lui D iar A este o sinecdocă particularizantă a lui (I).

„undă”: natură + transparent + refracție + ondulat + lichid

Sg se obține suprimând semele „ondulat”, „lichid”

La Sp „cristal” se ajunge prin adăugarea de seme:

„natură” + „transparent” + „refracție” + „solid” + „omogen” + „poliedral” = cristal

Regula ca D și A să fie de același nivel, în acest caz nivelul particular, este respectată.

Aceasta este o metaforă în absența. Ca și în exemplul mai sus menționat, contextul („porți”) este cel care ne ajută în identificarea termenului D.

A doua metaforă, „brumă”, este o metaforă care evocă un obiect concret-spumă - prin altul tot concret-„brumă”-.

Mecanismul metaforic poate fi reprezentat după cum urmează:

1. cititorul observă o încălcare a logicii discursului
2. cititorul recurge la reducere; caută cel de-al treilea termen (I), puntea de legătură între cei doi: D→(I)→A.  
spuma (mării)→ (I) → brumă

Semele comune în cele două lexeme diferite sunt „alb” + „natură”

Avem deci cazul metaforei conceptuale (Sg+Sp)Σ..

(I) este o sinecdocă generalizantă a lui D iar A este o sinecdocă particularizantă a lui (I).

„spumă”: alb + natură + lichid

Sg se obține suprimând semul, „lichid”.

La Sp „brumă” se ajunge prin adăugarea de seme:

„alb” + „natură” + „solid” = brumă

Regula ca D și A să fie de același nivel, în acest caz nivelul particular, este respectată.

Aceasta este o metaforă în absență. Ca și în exemplul mai sus menționat, contextul este cel care ne ajută în identificarea termenului D.

### COMPARAȚIA

Copula „ca” accentuează ideea că termenul comparat și comparantul sunt doar parțial similare. Pentru ca termenul comparat și comparantul perfect comutabile se recurge la structuri gramaticale variate. Astfel, pe lângă copula „ca” și derivații ei („precum”, „asemenea”, „ca și”, „la fel cu”, etc), în alcătuirea comparațiilor pot intra diverse structuri gramaticale cum ar fi: cuplarea (marcată prin termeni de rudenie), „este” ca marcă a echivalenței, apozitia (care are două grade: gradul unu este marcat de prezența unui demonstrativ și gradul doi ia naștere prin juxtapunerea directă a termenilor prin două puncte, virgulă, liniuță), sintagma substantiv – verb, sintagma determinant-determinat (genitivul și atribuzia)<sup>1</sup>.

#### ETAPA I

► „Iar nervii noștri, hidră cu mii de guri, vor bea” (*Panteism*)

Conform Grupului μ, în acest caz avem o comparație la baza căreia se află structura gramaticală a apozitiei. Este vorba despre al doilea grad de apozitie (tare) care constă în directa juxtapunere a termenilor, prin virgulă. Astfel, se formează o analogie între doi termeni („nervi” și „hidră”) care au în comun semul „ramificat”.

► „Posomorâta lor înălțuire/ Nu e decât un spasm încremenit “ (*Munții*)

Conform Grupului μ, în acest vers apare o comparație care are la bază o structură gramaticală formată cu verbul „a fi”, care este o marcă a echivalenței între doi termeni („înălțuire” și „spasm”) care au în comun semul „contractie”.

#### ETAPA II

► „Menestrel trist, mai aburit/ Ca vinul vechi ciocnit la nuntă” (*Riga Crypto și Iapona Enigel*)

Comparație introdusă prin copula „ca”. Ia naștere analogia (slaba echivalență) între doi termeni („menestrel” și „vin”) care au în comun semul „vârsta/valoare”.

► „Îmi răcoream la vântul de-amurg obrazul-jar” (*Selim*)

Conform Grupului μ, în acest caz avem o comparație la baza căreia se află structura gramaticală a apozitiei. Este vorba despre al doilea grad de apozitie (tare) care constă în directa juxtapunere a termenilor, prin liniuță. Astfel, se formează o analogie între doi termeni („obraz” și „jar”) care au în comun semul „arzând/ferbinte”.

#### ETAPA III

► „Dantele sale/ Ca floarea de zale” (*Uvedenrode*)

Comparație introdusă prin copula „ca”. Ia naștere analogia între doi termeni („dantele” și „zale”) care au în comun semul „împletit”/„brodat”.

► „Ca Islande caste, norii” (*Orbite*)

Comparație introdusă prin copula „ca”. Ia naștere analogia (slaba echivalență) între doi termeni („norii” și „Islande”) care au în comun semul „alb”.

#### OXIMORONUL

<sup>1</sup> Grupul μ, *Retorică generală*, Editura Univers, București, 1974, pp. 167-172.

Conform Grupului  $\mu$ , oximoronul este acea figură în care „semul nuclear al unuia dintre termeni reprezintă negarea unui clasem al celuilalt termen”.<sup>1</sup> El ia naștere prin operația de suprimare-adjoncție negativă.

#### ETAPA I

► „aburi de fier” (*Lava*);

Contradicția între cei doi termeni se produce în cadrul vocabularului concret.

Se descompune în seme termenul „aburi”:

„abur” → „ușor” + „în stare de vapori” + „natură”

Primul pas constă în suprimarea de seme („în stare de vapori” + „natură”). Se păstrează semul de bază (nuclear) care este „ușor”.

Al doilea pas este adjoncția negativă de seme:

„ușor” + „greu” + „metal” + „dur” + „rezistent” + „ductil” = fier

Semul „ușor” neagă clasemul „greu”.

► „stropi rigizi” (*Arca*);

Contradicția între cei doi termeni (în acest caz, între un substantiv și un adjectiv) se produce în cadrul vocabularului concret.

Se descompune în seme termenul „stropi”:

„stropi” → „lichid” + „fără formă stabilă proprie” + „natură”

Primul pas constă în suprimarea de seme („fără formă stabilă proprie” + „natură”). Se păstrează semul de bază (nuclear) care este „lichid”.

Al doilea pas este adjoncția negativă de seme:

„lichid” + „greu” + „metal” + „dur” + „rezistent” + „ductil” = rigizi

Semul „lichid” neagă clasemul „greu”

#### ETAPA II

► „rază prăfuită” (*Selim*)

Contradicția între cei doi termeni (în acest caz, între un substantiv și un adjectiv) se produce în cadrul vocabularului concret.

Se descompune în seme termenul „rază”: „rază” → „luminozitate” + „particule energetice” (fotoni)

Primul pas constă în suprimarea de seme („particule energetice”). Se păstrează semul de bază (nuclear) care este „luminozitate”.

Al doilea pas este adjoncția negativă de seme:

„luminozitate” + „cenușiu” + „particule solide” = prăfuit

Semul „luminos” neagă clasemul „cenușiu”.

► „sori de ger” (*Domnișoara Hus*).

Contradicția între cei doi termeni se produce în cadrul vocabularului concret.

Se descompune în seme termenul „sori”:

„soare” → „căldură” + „luminozitate” + „particule energetice” (fotoni)

Primul pas constă în suprimarea de seme („particule energetice” + „luminozitate”). Se păstrează semul de bază (nuclear) care este „căldură”.

Al doilea pas este adjoncția negativă de seme:

„căldură” + „temperatură scăzută” = ger

Semul „căldură” neagă clasemul „temperatură scăzută”.

#### ETAPA III

► „ordonată spiră” (*Uvedenrode*);

<sup>1</sup> Grupul  $\mu$ , *Retică generală*, Editura Univers, București, 1974, pag. 177.

Contradicția între cei doi termeni (în acest caz, între un substantiv și un adjectiv) se produce în cadrul vocabularului concret.

Se descompune în seme termenul „spiră”: „spiră” → „răsucit” + „dur” + „metalic”

Primul pas constă în suprimarea de seme („dur” + „metalic”). Se păstrează semul de bază (nuclear) care este „răsucit”. Al doilea pas este adjoncția negativă de seme:

„răsucit” + „regulat” + „dispus în ordine” = ordonat

Semul „răsucit” neagă clasemul „regulat”.

### **Bibliografie**

Barbu, Ion, *Poezii*, Editura Albatros, București, 1979.

Dragomirescu, Gh. N., *Mică enciclopedie a figurilor de stil*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1975

Grupul μ, *Retorică generală*, Editura Univers, București, 1974.

Heinrich F. Plett, *Știința textului și analiza de text*. Editura Univers, București, 1983.

Klinkenberg, Jean-Marie, *Inițiere în semiotică generală*, Institutul European, București, 2004.

Mihăilă, Ecaterina, *Limbajul poeziei românești neomoderne*, volumul I, Editura Eminescu.